

Spor Dersi Alan Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Ebeveynlerinin Yaşam Kalitesi Düzeyi

Leyla Kaya¹, Güldal İnal Gültekin¹, Mustafa Şahin², Özlem Kırandı²

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 25.06.2020
Kabul Tarihi: 22.08.2020
Online Yayın Tarihi:
22.08.2020

Anahtar Kelimeler

Spor, Otizm Spektrum
Bozukluğu, Ebeveyn, Yaşam
Kalitesi

Araştırmanın amacı spor dersi alan otizm spektrum bozukluğu (OSB) tanılı çocukların ebeveynleri ile spor dersi almayan otizm spektrum tanılı çocukların ebeveynlerinin yaşam kalitelerinin değerlendirilmesidir. Araştırma İstanbul ilinde bulunan 4 merkezde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya OSB tanılı, spor eğitimi alan (n=40) ve spor eğitimi almayan (n=40) çocukların ebeveynleri olmak üzere 80 gönüllü birey katılmıştır.

Araştırma kapsamında Sosyo-Demografik bilgi formu ve Otizmde Yaşam Kalitesi Anketi Anne-Baba Sürümü (OYKA-AB) kullanılmıştır. 2 bölümden oluşan anketin 1. Bölümünde demografik özellikler incelenirken, ikinci bölümde Eapen ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilen ve Özgür ve arkadaşları (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanarak güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılan Otizmde Yaşam Kalitesi-Ebeveyn Sürümü (OYKA-E) Envanteri yer almaktadır. Ölçekten elde edilen puanın dağılımının normal olup olmadığını belirlemek için verilerin çarpıklığı (skewness) değeri gözönüne alınmıştır. Veriler normal bir dağılım göstermiştir. Gruplar arası karşılaştırmada t- testi ve Anova kullanılırken, Grup içi karşılaştırmalarda Post Hoc LSD kullanılmıştır. Yaşam kalitesi ile çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak görme arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi ile ilişkilendirilmiştir. Sonuç olarak, otizmlili çocuğa sahip olan ailelerde OSB nedeniyle karşılaşılan sorunların ebeveynlerin yaşam kalitelerini düşüren bir unsur olduğu bulunmuştur. Bunun yanında ebeveynlerin OSB kaynaklı zorlukları problem olarak görme durumlarının da genel anlamda demografik değişkenlere göre değişmediği ancak; yaşadığı ev, ebeveyn öğrenim durumu, aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaştığı bulunmuştur.

Life Quality Levels of The Parents of The Children With Autism Spectrum Disorder Who Take Sport Classes

Abstract

Article Info

Received: 25.06.2020
Accepted: 22.08.2020
Online Published: 22.08.2020

Keywords

Sport, Autism Spectrum
Disorder, Parent, Quality of
Life

The study aims to evaluate the life quality of parents of children diagnosed with autism spectrum disorder (ASD) who take sports lesson and parents of children diagnosed with autism spectrum who do not take sports lesson. The research was carried out in 4 centers in Istanbul. 80 volunteer individuals, parents of children with ASD diagnosis, who take sports education (n = 40), and those who do not take sports education (n = 40) participated in the study. The Socio-Demographic information form, and Quality of Life in Autism Questionnaire-Parent Version (QoLA) were used in the study. In the first part of the questionnaire, which consists of 2 parts, demographic features are examined, in the second part, Quality of Life in Autism Questionnaire-Parent Version (QoLA) Inventory, developed by Eapen et al. (2014) and adapted to Turkish by Özgür et al. (2017), is located. The skewness coefficient was used in the normality test of scale scores. In our normally distributed data, t-test and ANOVA was used for comparison between groups, while Post Hoc LSD was used for intra-group comparisons. The relationship between the quality of life and the difficulties that children experience with autism as a problem has been associated with Pearson correlation analysis. As a result, it was found that the problems faced in families with children with autism because of ASD are a factor that reduces the quality of life of the parents. Also, the fact that parents see ASD-related difficulties as a problem does not change according to demographic variables in general; it has been found that they differ according to their home, parental education, monthly income level.

¹İstanbul Okan Üniversitesi Tıp Fakültesi

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, Hareket Antrenman Bilimleri Anabilim Dalı

*Bu çalışma İstanbul Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsünde yapılan Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

Giriş

Aile hem toplumun temel ögesidir hem de çocukların gelişimleri ve eğitimlerinde etkin olan çevredir. Anne ve babalar, çocuğun bulunduğu çevrede önemli üyedir. Çocuk, gelişiminin bütün aşamasında anne ve babaya gereksinim hissetmekte ve anne ve babanın çabası ve sevgisiyle yaşama hazırlanmaktadır. Ailenin oluşmasıyla birlikte geçen süre içerisinde eşler çocukları olmasını dilerler. Eşler çocuk sahibi olunca, çocuk aile düzeninde ve her zaman düzenli olarak yapılan davranışlarda çeşitli farklılaşmaların oluşmasına sebep olur. Bu durum anne ve babaların duygularında değişikliğe sebep olur. Özellikle yeni bireyin özel ihtiyaçlı çocuk olması anne ve babanın duygusal değişikliğini daha fazla etkiler. Bu etki genellikle olumsuz olarak, şok, yalanlama, hayal kırıklığıdır. Bu olumsuz duygular anne ve baba da üzüntüye ve depresyona yol açar. OSB tanılı çocuğa sahip olan anne ve baba diğer özel gereksinimli çocuğa sahip anne babalardan her çocuğun otizm seviyesi farklı özellikler göstermesi nedeniyle daha çok kaygı duymaktadırlar. Çocuğa nasıl davranılacağını, ne yapacaklarına veya çocuklarının aile yaşamlarını hangi yönlerde etkileyebileceğini kestirememenin stresini taşımaktadırlar. Çogunlukla otizme sahip çocuğun aile hayatına koordinesinin oluşturulmasında çeşitli sıkıntılar başgöstermektedir. Sözü edilen sıkıntının asıl nedeni otizm hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır (Üstüner, 2009). Hem korku hem de anne babanın otizm hakkında bilgilerin yetersizliği, özel ihtiyaçlı bireyin aile çevresi içerisinde yer almasıyla çoğalan maddi ihtiyaçlar, anne baba arasında oluşan gerginlikler, sosyal yaşamın darlığı olamaması, diğer taraftan otizmlili çocuğa yönelik cemiyetin davranışları da anne ve babaların psikolojilerini sarsmaktadır. (Köksal ve Kabasakal, 2012). OSB-hayatın ilk üç yılında meydana gelen, beynin işlevleri üzerinde negatif etkisi olan girift bir nörolojik anormalliktir. Otizm başta iletişimin, davranışların ve sosyal etkileşimlerin olmak üzere çocuğun gelişimde çeşitli alanlarda gecikmelere ve sapmalara yol açar. Bu nedenlerden ötürü değişik gelişim düzeyi sergileyen otizmlili çocuklarda otizm düzeyide farklı düzeylerde görülür (Bashir ve ark., 2014). Bugünlerde OSB'ye rastlanma sıklığı dünya ülkelerinde artan oranda yükselmektedir. Tüm dünya insanlarını etlileyebilecek olan OSB'nin yaygınlaşmasıyla ilgili ülkemizde bir tane araştırmaya rastlanmıştır, bu durumun yanı sıra diğer ülkelerde otizm yaygınlaşmasını konu edinen araştırmalar çoğalmaktadır (Karpat, 2011).

Çalışmada, spor dersi alan otizm spektrum bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinin yaşam kalitesini belirlemek amaçlanmaktadır.

Spor, Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Ebeveynlerinin Yaşam Kalitesinin Kavramsal Boyutları

Bir çok kişinin bir araya gelerek sergilediği bir faaliyet oluşu sebebiyle bireylerin sosyal ilişkisinin gelişmesiyle sosyal katılımın yükselmesine neden olan spor, diğer taraftan bireyleri bir araya getirerek bağımsızlık bilinci oluşmasına yardımcıdır ve bireylerde işbirliği ve dayanışma bilincini yükseltir (Kat, 2009). Spor, hem bireysel hem de grup halinde yapılabilen, kendisine yönelik kuralı bulunan, ağırlıklı olarak yarışma içeriği olan, beden ve zihin yeteneklerinin gelişmesini temin eden, eğitsel ve eğlendiren faaliyetlerdir (Mengütay, 1997).

Bugünlerde yaygın gelişimsel bozukluk tanısı diğer bozuklukların görülme sıklığındaki azlıktan dolayı daha çok otizmi ifade eder şekilde kullanıla gelmektedir. Çalışmalara göz atıldığında otistik bozukluktan söz edilirken otizm, otistizm bozukluğu, otizm hastalığı tablosu, otistik özellik gösteren gibi

kavramlar kullanılmaktadır. Çalışmamızda ilgili kavram isimlendirilerek otistik bozukluk kavramıyla benzer olarak kullanılmıştır. Çocuk psikiyatristi Leo Kanner 1943'te, Avustralyalı çocuk doktoru Hans Asperger 1944'te birbirinden bağımsız otistik davranışlar üzerinde çalışmışlardır. Kendi dünyasında dışarı ile iletişim kurmadan hayatını sürdüren bu çocuklar için Kanner otizm kelimesini kullanmıştır (Borazancı, 2000). Otizmi tanımlanmasından bu yana pek çok araştırma yapılmıştır. Tüm bu araştırmalarda otizmin nedenine ait kanıtlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmalar sonucunda otizmin tam olarak nedeni belirlenememekle birlikte bireylerin bireysel özelliklerinin etkisinin, kalıtsal özelliklerinin, çevresel faktörlerin etkisinin çocukların otistik özellik göstermesinde etkili olabileceğini düşündüren sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda otizm için pek çok neden öne sürülmüştür. Bu araştırma sonucunda ortaya atılan nedenlere dayalı olarak literatürde otizmle ilgili pek çok farklı tanım yer almaktadır. Otizmin beyin gelişimiyle ilgili olduğunu düşünen Vanlı (2003) otizmi, davranışsal olarak tanımlanan sinir sisteminin gelişim bozukluğundan kaynaklanan ilginç bir hastalık tablosu olarak tanımlar (Kanner, 1943). Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), erken çocukluk sırasında gelişen sosyal etkileşimde, iletişimde, dil gelişiminde ve davranış alanlarında multi temel fonksiyonlarda gelişim gecikmelerini de kapsayan belirtileri her çocukta farklı olan bir bozukluktur. OSB, yüksek seviyede ve karmaşıklaşmış bir gelişim yetersizliği manasında kullanılan, doğum veya erken dönemlerde görülen yapı sorunları sebebiyle, insanda bulunması gereken; sosyal etkileşimi, fikir ve duygu paylaşımını, hayal kurmayı, başkası ile ilişki kurabilme türü davranış üzerinde etkili olan durum biçiminde tanımlanmaktadır. OSB, erken çocuklukta görülmeye başlanan sosyal etkileşimi, iletişimi, dil gelişimini ve davranışlarda multi temel fonksiyonunu gelişiminde gecikmeleri de kapsayan her çocukta farklı olan bir bozukluktur. Diğer taraftan, erkek çocuklardaki yaygınlığı kız çocuklarından üç dört kat daha yüksektir. Otizm tanılı çocukların büyük çoğunluğunda, değişik seviyelerde zekâ geriliğine rastlanmaktadır. Otizme bütün toplumlarda ve bütün sosyoekonomik seviyelerde görülmektedir (Koegel ve Koegel, 2005). Otizm doğumdan itibaren veya erken dönemler de rastlanan yapısal problemler sebebiyle, insan özelliği olan; sosyal etkileşimde, fikirlerin ve duyguların paylaşımında, hayal kurmada, diğer insanlarla ilişki kurma gibi davranışları etkileyebilen bir durumdur. Otizmin sebepleri tam manasıyla çözülmediği için, şu anda önleyici tedbir almak mümkün değildir. Bu durumun yanı sıra ağırlıkla otizmlilerin eğitimine erken yaşta başlandığında ve bilim kökenli uygulama seçildiğinde otizmliler çocukların gelişimleri önemli ölçüde olumlu etkilenmektedir (UNICEF, 2016).

Kapsamlı ve karmaşık bir yapıya sahip olan hayat kalitesi terimi, önce Thorndike tarafından sosyal çevrenin bireye yansıyan tepkisi biçiminde açıklanmıştır. Yaşam kalitesi, mutlu olmayı ve hayattan memnuniyet duymayı kapsayan "iyi olma vaziyeti" anlamında kullanılan bir kavramdır. Yaşam kalitesi Dünya Sağlık Örgütü tarafından, bireylerin hayatlarını sürdürdükleri kültürel ve değerler sisteminde bulunduğu yerlerle ilgili kişisel algısı olarak tanımlanmaktadır. Kişinin yaşadığı bu bireysel algılama; bireyin yaşamdan beklentisini, ulaşmak istediği amaçları, yaşam standartlarını ve ilgilerini içermektedir. Yaşam kalitesi temel olarak bireyin yaşam koşullarında kişisel doyumu etkileyen, hastalığın günlük hayattaki fiziki, zihni ve sosyal etkilere verilmiş kişisel cevapları içeren bir kavramdır (Altuntaş, 2010).

Materyal ve Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışmada, spor dersi alan otizm spektrum bozukluğu olan çocukların ebeveynlerinin yaşam kalitesini belirlemek amacıyla betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Ailelerin görüşleri nicel araştırma metodolojisi izlenerek belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma evreni İstanbul'da bulunan Everest Otizm Spor Kulübü (Üsküdar), Mimoza Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi (Maltepe), Hilde Otizm Merkezi (Ataşehir) ve Yörünge Rehabilitasyon Merkezi (Kadıköy)'nden oluşmaktadır. Araştırmaya 40 ebeveyn; OSB tanıli spor eğitimi alan çocukların ebeveynleri ile 40 ebeveyn; OSB tanıli spor eğitimi almayan çocukların ebeveynleri araştırmaya katılmayı kabul etmiştir. Gönüllü, iletişime açık toplamda 80 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında kişisel bilgiler formu ve Otizmde Yaşam Kalitesi Anketi Anne-Baba Sürümü(OYKA-AB) kullanılmıştır. Anket A ve B olmak üzere iki bölümden oluşur. Bölüm A anne-babaların kendi yaşam kalitelerini nasıl algıladıklarını ölçen 28 soru içerir. Bölüm B, çocuklarının otizme özgü yaşadıkları zorluklarının kendileri için ne kadar sorun olduğu ile ilgili anne-babaların algısını değerlendirmektedir. Araştırmada iki bölümlü anket formundan yararlanılmıştır. Anket formunun ilk bölümünde otizmlili çocuğun spor eğitimi alma durumu, spor eğitimi sıklığı ve spor eğitimi alma süresi ile anne ve babasının sosyo-demografik bilgilerinin yer aldığı kişisel bilgiler formu yer almaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde Eapen ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilen ve Özgür ve arkadaşları (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanarak güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılan Otizmde Yaşam Kalitesi-Ebeveyn Sürümü (OYKA-E) Envanteri yer almaktadır. Envanter A ve B ölçeklerinden oluşmaktadır. A ölçeğinde beşli likert tipinde (1=hiç, 5=çok fazla) 28 madde ebeveynlerin yaşam kalitelerine ilişkin öz algılarını, ölçmektedir. B ölçeğinde beşli likert tipinde (1=çok fazla sorun, 5=sorun değil) 20 madde çocuklarının otizme özgü yaşadıkları zorlukların ebeveynler için ne kadar sorun olduğu ile ilgili ebeveyn algısını değerlendirmektedir. A ve B ölçeklerinde madde sayıları farklı olduğundan değerlendirmede kolaylık amacıyla madde puan toplamalarının madde sayısına bölünmesi ile A ve B ölçeklerine ait toplam puanlar elde edilmiştir. A formunda yüksek puan ebeveynlerin yaşam kalitesini yüksek düzeyde olumlu algıladıkları; B formunda düşük puan çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları yüksek düzeyde sorun olarak algıladıkları anlamını taşımaktadır. Dolayısıyla her iki form arasında negatif yönlü korelasyon beklenmektedir. Bu çalışmada A ölçeğinin (Ebeveyn Yaşam Kalitesi Algısı) Cronbach Alpha katsayısı 0,92; B ölçeğinin (Otizme Özgü Sorunun Zorluk Düzeyi) Cronbach Alpha katsayısı 0,93 olarak tespit edilmiştir.

Bölüm A için belirlenen 6 alt boyuttaki soru dağılımları incelendiğinde bağımsızlık boyutu, psikolojik-duygusal iyilik durumu boyutu, sosyal ilişkiler ve çevre boyutu, fiziksel boyut ve ekonomik ve finansal durum boyutu şeklinde isimlendirilebilir. Bölüm B için belirlenen 3 boyutun; bireysel iyilik durumu, sosyal ve çevre boyutu, bağımsızlık boyutu, fiziksel boyut ve sağlık boyutu gibi alt boyutların içinde değerlendirilebilir. DSM-5 OSB tanı ölçütlerini sorgulayan özellikte olduğu görüldü. Otizm spektrum bozukluğu tanıli çocuğa sahip anne-babaların yaşam kalitesini değerlendirmede ve tedavi girişimlerinin

yaşam kalitesine olan etkilerini belirlemede OYKA-AB kullanılabilir. OYKA-AB ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını özgür ve arkadaşları (2017) gerçekleştirmiştir (Özgür ve ark., 2017).

Verilerin İstatistiksel Analizi

Verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Ebeveyn ve çocukların demografik bilgileri frekans ve yüzde tablosuyla gösterilmiştir. Ölçek puanlarının normallik sınavında çarpıklık (skewness) katsayısı kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (skewness) ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2011). Yapılan normallik sınavında ölçek puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden puanların ebeveynin cinsiyeti, medeni durumu, sosyal güvencesi, alkol ve sigara kullanımı, yaşadığı ev tipi, çalışma, gelir, kronik hastalık, spor yapma durumu, çocuğa yakınlık derecesi, çocuğun cinsiyeti, çocuğun spor eğitimi alma durumu, çocuğun haftalık spor eğitimi sıklığı değişkenlerine göre karşılaştırılmasında bağımsız iki örneklem t testinden; ebeveynin yaşı, öğrenim düzeyi, kaldığı evin sahipliği, çocuğun yaşı ve spor eğitimi alma süresi değişkenlerine göre karşılaştırılmasında ANOVA testinden yararlanılmıştır. ANOVA testinde farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD post hoc testi kullanılmıştır. Ebeveynlerin yaşam kalitesi ile çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson korelasyon analizinden alt boyut puanları arasındaki ilişkide Pearson korelasyonundan yararlanılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi 0,05 $p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Tablo 1. Ebeveynlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	69	86,3
	Erkek	11	13,8
Yaş	30 yaş ve altı	11	13,8
	31-40 yaş	37	46,3
	41 yaş ve üstü	32	40,0
Medeni durum	Evli	74	92,5
	Bekar	6	7,5
Öğrenim düzeyi	İlkokul	19	23,8
	Ortaokul	9	11,3
	Lise	28	35,0
	Üniversite	24	30,0
Sosyal güvence	Özel	9	11,3
	SGK	71	88,8
Alkol kullanımı	Yok	68	85,0
	Var	12	15,0
Sigara kullanımı	Yok	54	67,5
	Var	26	32,5
Yaşadığı ev	Daire	71	88,8
	Müstakil	9	11,3
Kaldığı evin sahipliği	Kendisine ait	35	43,8
	Ailesine ait	18	22,5
	Kira	27	33,8
Yaşam ortamı	Yalnız	8	10,0
	Ailesiyle	72	90,0
Çalışma durumu	Çalışmıyor	63	78,8
	Çalışıyor	17	21,3
Aylık gelir	Asgari ücret	55	68,8
	Asgari ücretin 2-3 katı	25	31,3
Kronik hastalık	Evet	18	22,5
	Hayır	62	77,5
Düzenli spor yapma	Evet	18	22,5

	Hayır	62	77,5
Otizmlili çocuğa yakınlık durumu	Anne	69	86,3
	Baba	11	13,8

Araştırmaya katılan 80 ebeveynin %86,3'ü kadın, %13,8'i erkektir. Ebeveynlerin yaş ortalaması 39,15±6,62 olarak tespit edilmiş olup %13,8'i 30 yaş ve altı, %46,3'ü 31-40 yaş arası, %40'ı 41 yaş ve üstüdür. Ebeveynlerin %92,5'i evli, %7,5'i bekar. Ebeveynlerin %23,8'i ilköğretim, %11,3'ü ortaokul, %35'i lise, %30'u üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Ebeveynlerin %11,3'ü özel sigortalı, %88,8'i SGK'lıdır. Ebeveynlerin %15'i alkol, %32,5'i sigara kullanmaktadır. Ebeveynlerin %88,8'inin yaşadığı ev apartman dairesi, %11,3'ünün müstakil evdir. Ebeveynlerin %43,8'inin kaldığı ev kendisine ait, %22,5'inin ailesine, %33,8'inin kaldığı ev kiradır. Ebeveynlerin %10'u yalnız yaşamakta, %90'ı ailesi ve çocuklarıyla birlikte yaşamaktadır. Ebeveynlerin %78,8'i herhangi bir işte çalışmamaktadır. Ebeveynlerin %68,8'inin aylık geliri asgari ücret düzeyinde, %31,3'ünün aylık geliri asgari ücretin iki veya üç katı düzeyindedir. Ebeveynlerin %22,5'inin kronik hastalığı bulunmaktadır. Ebeveynlerin %22,5'i düzenli olarak spor yapmaktadır. Ebeveynlerin %86,2'si otizm spektrum bozukluğu olan çocuğun annesi, %13,8'i babasıdır.

Tablo 2. Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	56	70,0
	Kız	24	30,0
Yaş	6 yaş ve altı	17	21,3
	7-8 yaş	17	21,3
	9-10 yaş	23	28,8
	11 yaş ve üstü	23	28,8
Otizmlili çocuğun spor eğitimi alma durumu	Spor eğitimi almıyor	40	50,0
	Haftada 2-3 gün	26	32,2
	Haftada 4-5 gün	14	17,5
Spor eğitimi alma süresi	Spor eğitimi almıyor	40	50,0
	1 yıldan az süre	20	25,0
	1-3 yıl	9	11,3
	3 yıldan fazla	11	13,8

Araştırmaya katılan otizm spektrum bozukluğu olan 80 çocuğun %70'i erkek, %30'u kızdır. Çocukların yaş ortalaması 9,39±3,33 olarak tespit edilmiş olup %21,3'ü 6 yaş ve altı, %21,3'ü 7-8 yaş, %28,8'i 9-10 yaş, %28,8'i 11 yaş ve üstüdür. Çocukların %50'si spor eğitimi almamakta, %32,5'i haftada 2-3 gün spor eğitimi almakta, %17,5'i haftada 4-5 gün spor eğitimi almaktadır. Çocukların %25'i 1 yıldan az süredir, %11,3'ü 1-3 yıl, %13,8'i 3 yıldan fazla süredir spor eğitimi almaktadır.

Tablo 3. Ölçklere Ait Betimsel İstatistikler

Alt Ölçek/Boyut	n	Min.	Maks.	\bar{X}	SS	Çarpıklık
Ebeveyn Yaşam Kalitesi	80	1,00	5,00	3,22	0,56	0,40
OSB Zorluklarını Sorun Olarak Algılama Düzeyi	80	1,00	5,00	2,90	0,73	0,10

Tablo 3'e göre ebeveyn yaşam kalitesi (3,22±0,56) orta-yüksek, çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi (2,90±0,73) düşük-orta düzeydedir.

Tablo 4. Ölçek Puanlarının Ebeveyn Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılması

Ölçek	Medeni Durum		N	\bar{X}	SS	t	p
	Evli	Bekar					
Ebeveyn Yaşam Kalitesi	Evli		74	3,19	0,57	-2,13	0,036
	Bekar		6	3,68	0,30		
OSB Zorluklarını Sorun Olarak Algılama Düzeyi	Evli		74	2,92	0,75	0,87	0,387
	Bekar		6	2,65	0,39		

Ebeveyn yaşam kalitesi puanlarının ebeveyn medeni durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t=-2,13$; $p<0,05$). Bekar ebeveynlerin yaşam kalitesi puanları, evli ebeveynlerin puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi puanlarının ebeveyn medeni durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 5. Ölçek Puanlarının Ebeveyn Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Ölçek	Ebeveyn Öğrenim Düzeyi				F	p	Anlamlı Fark
	A-İlkokul	B-Ortaokul	C-Lise	D-Üniversite			
Ebeveyn Yaşam Kalitesi	A-İlkokul	19	3,15	0,70	0,48	0,699	
	B-Ortaokul	9	3,07	0,40			
	C-Lise	28	3,27	0,64			
	D-Üniversite	24	3,29	0,40			
OSB Zorluklarını Sorun Olarak Algılama Düzeyi	A-İlkokul	19	3,27	0,85	2,90	0,041	A>C, D
	B-Ortaokul	9	2,93	0,74			
	C-Lise	28	2,65	0,65			
	D-Üniversite	24	2,88	0,63			

Ebeveyn yaşam kalitesi puanlarının ebeveyn öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi puanlarının ebeveyn öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=2,90$; $p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre ilkokul düzeyinde öğrenim gören ebeveynlerin çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi, lise ve üniversite düzeyinde öğrenim gören ebeveynlerin algı düzeyine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 6. Ölçek Puanlarının Ebeveynin Aylık Gelirine Göre Karşılaştırılması

Ölçek	Aylık Gelir		n	\bar{X}	SS	t	p
	Asgari ücret	Asgari ücretin 2-3 katı					
Ebeveyn Yaşam Kalitesi	Asgari ücret		55	3,07	0,50	-3,92	0,000
	Asgari ücretin 2-3 katı		25	3,56	0,56		
OSB Zorluklarını Sorun Olarak Algılama Düzeyi	Asgari ücret		55	3,03	0,71	2,47	0,016
	Asgari ücretin 2-3 katı		25	2,61	0,70		

Ebeveyn yaşam kalitesi puanlarının ebeveynin aylık gelirine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t=-3,92$; $p<0,05$). Aylık geliri asgari ücretin 2-3 katı olan ebeveynlerin yaşam kalitesi, aylık geliri asgari ücret düzeyinde olan ebeveynlerin yaşam kalitesine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi puanlarının ebeveynin aylık gelirine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t=2,47$; $p<0,05$). Aylık geliri asgari ücret düzeyinde olan ebeveynlerin çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi, aylık geliri asgari ücretin 2-3 katı olan ebeveynlerin algı düzeyine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 7. Ölçek Puanlarının Ebeveynin Düzenli Spor Yapma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Ölçek	Düzenli Spor	n	\bar{X}	SS	t	p
Ebeveyn Yaşam Kalitesi	Evet	18	3,53	0,46	2,73	0,008
	Hayır	62	3,13	0,56		
OSB Zorluklarını Sorun Olarak Algılama Düzeyi	Evet	18	2,81	0,56	-0,62	0,537
	Hayır	62	2,93	0,78		

Ebeveyn yaşam kalitesi puanlarının ebeveynin düzenli spor yapma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t=2,73$; $p<0,05$). Düzenli olarak spor yapan ebeveynlerin yaşam kalitesi, düzenli olarak spor yapmayan ebeveynlerin yaşam kalitesine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ebeveyn yaşam kalitesi ve çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi puanlarının ebeveynlerin düzenli olarak spor yapma göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 8. Ölçek Puanlarının Ebeveynin Yaşadığı Eve Göre Karşılaştırılması

Ölçek	Yaşadığı Ev	N	\bar{X}	SS	t	p
Ebeveyn Yaşam Kalitesi	Daire	71	3,25	0,56	1,01	0,315
	Müstakil	9	3,04	0,57		
OSB Zorluklarını Sorun Olarak Algılama Düzeyi	Daire	71	2,84	0,69	-2,05	0,044
	Müstakil	9	3,36	0,95		

Ebeveyn yaşam kalitesi puanlarının ebeveynin yaşadığı eve göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi puanlarının ebeveynin yaşadığı eve göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t=-2,05$; $p<0,05$). Müstakil evde yaşayan ebeveynlerin çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi, apartman dairesinde yaşayan ebeveynlerin algı düzeyine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 9. Ebeveynlerin Çocuklarının Otizme Özgü Yaşadıkları Sorun Olarak Algılama Düzeyleri İle Ebeveyn Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi

Değişkenler	Ebeveyn Yaşam Kalitesi
Çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi	-0,43**

* $p<0,05$ ** $p<0,01$

Ebeveynlerin çocuklarının otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi ile ebeveynlerin yaşam kalitesi arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,43$; $p<0,05$). Çocuklarının otizme özgü yaşadıkları zorlukları yüksek düzeyde sorun olarak algılayan ebeveynlerin yaşam kalitesi düşük düzeyde; çocuklarının otizme özgü yaşadıkları zorlukları düşük düzeyde sorun olarak algılayan ebeveynlerin yaşam kalitesi yüksek düzeydedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada ebeveynlerin yaşam kalitelerinin orta-yüksek, OSB zorluklarını sorun olarak algılama düzeylerinin ise düşük-orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçların ortaya çıkmasının temelinde otizmlili çocuğa sahip olmanın psikolojik ve sosyal açıdan ebeveynlerin birtakım sorunlar yaşamaları, buna paralel olarak yaşam kalitelerinin düşmesinin yattığı düşünülebilir. Literatürde yer alan çalışmalarda da otizmlili çocuğa sahip bireylerde sosyal hayatta meydana gelen değişimlerin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilediği (Çam ve Özkan, 2009), bunun yanında yaşam kalitelerinin orta düzeyde olduğu bulgularına

ulaşmıştır (Balkanlı, 2008). Araştırma cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan ebeveynlerin yaşam kaliteleri ile OSB zorluklarını sorun olarak algılama düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Literatürde yeralan benzer çalışmalarda da otizmlili çocuğa bakım hizmeti veren bireylerde yaşam kalitesinin bakım hizmeti veren bireyin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Akdem ve Akel, 2014). Yaş gruplarına göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan ebeveynlerin yaşam kaliteleri ile OSB zorluklarını sorun olarak algılama düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da otistik çocuğa sahip olan ailelerde ebeveynlerin yaşam kalitelerinin yaş grubu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir (Meral ve Çaykayter, 2014). Medeni durum değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan bekâr ebeveynlerin yaşam kalitelerinin evli ebeveynlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna karşılık ebeveynlerin OSB zorluklarını sorun olarak görme düzeylerinin medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Literatürde bu konuda yapılan bir çalışmada otizmlili çocuğa sahip eşlerin büyük bir bölümünün beraber yaşadığı, bu nedenle ebeveynlerin yaşam kalitesi düzeylerinin medeni durum değişkenine göre farklılık göstermediği bulunmuştur (Çam ve Özkan, 2009). Yapılan diğer bir çalışmada ise otizmlili çocuğa bakım hizmeti veren bireylerin yaşam kalitelerinin bakım hizmeti veren bireyin medeni durumuna göre farklılaşmadığı rapor edilmiştir (Akdem ve Akel, 2014). Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaşam kalitelerinin eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüş ve bu sonucun literatür ile paralellik gösterdiği görülmüştür (Akdem ve Akel, 2014), buna karşılık OSB zorluklarını problem olarak görme düzeylerinin eğitim durumlarına göre farklılaştığı bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre, eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveynlerin OSB zorluklarını problem olarak görme düzeylerinin azaldığı görülmüştür. Bunun temelinde eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin OSB kaynaklı sorunları çözme konusunda daha yapıcı bir tutum sergilemelerinin yattığı düşünülebilir. Literatürde yer alan çalışmalarda da otistik çocuğa sahip ebeveynlerin yaşam kalitelerinin ya da OSB konusundaki zorlukları sorun yapma durumlarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaştığı rapor edilmiştir (Çam ve Özkan, 2009). Sosyal güvenceye sahip olma değişkenine göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da sosyal güvenceye sahip olma değişkenine göre otistik çocuğa sahip olan ebeveynlerin yaşam kalitelerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Çam ve Özkan, 2009). Alkol kullanma değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alkol kullanımının yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir (Rehm ve ark., 2010). Buna karşılık yapılan bu çalışmada ebeveynlerin yaşam kalitelerinin alkol kullanım durumuna göre farklılık göstermemesinin temelinde ebeveynlerin büyük bir bölümünün alkol kullanmamasının yattığı düşünülebilir. Sigara kullanma değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bilindiği gibi sigara kullanımı da yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır (Mcauley ve ark., 2012). Buna karşılık literatürde sigara kullanımının otizmlili çocuğa sahip ailelerin yaşam kaliteleri üzerindeki etkilerinin ele

alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaşam kalitelerinin ikamet edilen ev türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuş, buna karşılık OSB zorluklarını sorun olarak görme düzeylerinin ikamet edilen ev türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, dairede ikamet eden ebeveynler ile kıyaslandığı zaman müstakil evde yaşayan ebeveynlerde OSB zorluklarını sorun olarak görme düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun temelinde müstakil ev ile kıyaslandığı zaman dairelerin daha rahat bir yaşam alanı sunmasının yattığı düşünülebilir. Kaldığı eve sahip olma durumu değişkenine göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde araştırmaya katılan ebeveynlerin düşük bir bölümünün (%33.8) kirada oturmasının yattığı düşünülebilir. Yaşam ortamı (ailesi ile ya da yalnız yaşama) değişkenine göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Literatürde yeralan bazı çalışmalarda otistik çocuğa sahip olan ailelerde algılanan sosyal desteğin ebeveyn yaşam kalitesi üzerinde önemli bir belirleyici olduğu rapor edilmiştir (Meral ve Çaykayter, 2014). Bu kapsamda yapılan bu çalışmada ebeveynlerin yaşam ortamı değişkenine göre yaşam kalitesi ve OSB zorluklarını sorun etme düzeylerinin anlamlı farklılık göstermemesinin temelinde ebeveynlerin büyük bir bölümünün aile üyeleri ile birlikte yaşamalarının, buna paralel olarak algılanan sosyal destek düzeyinin yüksek olmasının yattığı düşünülebilir. Ebeveynlerin herhangi bir işte çalışıyor olma durumlarına göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonucun literatür ile paralellik gösterdiği görülmektedir (Akdem ve Akel, 2014). Literatürde yer alan bazı çalışmalarda ise otistik çocuğa sahip olan ebeveynlerin yaşam kalitelerinin herhangi bir meslek dalında çalışma durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği rapor edilmiştir (Çam ve Özkan, 2009). Aile gelir düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman gelir düzeyi yüksek ailelerin yaşam kalitelerinin de yüksek olduğu, bunun yanında OSB zorluklarını sorun olarak görme düzeylerinin gelir düzeyi düşük ebeveynlere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre otistik çocuğa sahip ailelerde gelir düzeyinin yüksek olmasının yaşam kalitesini ve OSB zorluklarını sorun olarak görme durumunu olumlu yönde etkileyen bir olgu olduğu söylenebilir. Bunun temelinde gelir düzeyi yüksek ailelerin OSB tedavi ve rehabilitasyon sürecinde psikolojik açıdan daha az yıpranmalarının yattığı düşünülebilir. Literatürde yeralan benzer çalışmalarda da otistik çocuğa sahip ailelerde gelir düzeyinin yaşam kalitesi üzerinde önemli bir belirleyici olduğu rapor edilmiştir (Meral ve Çaykayter, 2014). Bununla beraber literatürde otizmli çocuğa sahip ebeveynlerin yaşam kalitelerinin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığını ortaya koyan araştırma bulguları da mevcuttur (Çam ve Özkan, 2009). Kronik hastalık sahibi olma durumu değişkenine göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalarda ebeveynlerin yaşam kalitelerinin kendi sahip oldukları kronik rahatsızlıklardan ziyade, otizmli çocuğun sahip olduğu fonksiyonel yetersizlikler ile yakından ilişkili olduğu rapor edilmiştir (Vergili ve ark., 2015).

Ebeveynleri düzenli olarak spor yapma değişkenine göre ele alındığı zaman spor yapma alışkanlığı olan ebeveynlerin yaşam kalitelerinin spor yapma alışkanlığı bulunmayan ebeveynlerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna karşılık ebeveynlerin OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Otizmlili çocuğuna kendini yakın hissetme durumlarına göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde ebeveynlerin büyük bir bölümünün otizmlili çocuklarını kendilerine yakın hissetmelerinin yattığı düşünülebilir. Otizmlili çocuğun cinsiyeti değişkenine göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan benzer çalışma sonuçları da otizmlili çocuğun cinsiyetinin ebeveynlerde yaşam kalitesi üzerinde belirleyici olmadığı rapor edilmiştir (Meral ve Çaykayter, 2014). Bununla beraber yapılan bazı çalışmalarda otizmlili çocuğun cinsiyetine bağlı olarak ebeveynlerin yaşam kalitelerinin farklılaştığı bulgularına ulaşılmıştır (Balkanlı, 2008). Otizmlili çocuğun yaş grubu değişkenine göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da ebeveyn yaşam kalitesinin otizm çocuğun yaş grubu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Meral ve Çaykayter, 2014). Otizmlili çocuğun spor eğitimi alma durumuna göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bilindiği gibi otizmlili çocuklarda spora katılımın fiziksel ve sosyal açıdan birçok faydası bulunmaktadır. Yapılan araştırma sonuçları da bu görüşü desteklemektedir (Temel ve ark., 2017). Bu nedenle otizmlili çocuğa sahip ailelerin çocuklarını spora yönlendirme konusunda istekli oldukları belirtilmektedir (İnce, 2017). Otizmlili çocuğun spor eğitimi alma sıklığı ve süresi değişkenlerine göre ele alındığı zaman ebeveynlerin hem yaşam kalitelerinin hem de OSB zorluklarını problem olarak görme durumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında da araştırmaya katılan ebeveynlerin sahip oldukları çocukların uzun süre düzenli spor yapmamasının etkili olduğu söylenebilir. Araştırmada bağımlı değişkenler arasındaki ilişki incelendiği zaman ebeveynlerin OSB zorluklarını sorun olarak görme düzeyleri ile yaşam kaliteleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, bu kapsamda OSB zorluklarını sorun olarak görme düzeyi arttıkça yaşam kalitelerinin azaldığı tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde OSB zorluklarını sorun olarak gören ebeveynlerin günlük yaşamda psikolojik ve sosyal açıdan daha fazla sorun yaşamalarının, bu olumsuzlukların da yaşam kalitesinin düşmesine neden olmasının yattığı düşünülebilir. Nitekim literatürde yer alan çalışmalarda da otizmlili çocuğa sahip ebeveynlerin OSB'na bağlı olarak psiko-sosyal açıdan birçok sorun yaşadığı (Aslan ve ark., 2014) ve yaşam kalitelerinin düşük olduğu rapor edilmiştir (Balkanlı, 2008).

Sonuç olarak, otizmlili çocuğa sahip olan ailelerde OSB nedeniyle karşılaşılan sorunların ebeveynlerin yaşam kalitelerini düşüren bir unsur olduğu bulunmuştur. Demografik değişkenlere göre ele alındığı zaman otizmlili çocuğa sahip ebeveynlerin yaşam kalitelerinin cinsiyet, yaş grubu, alkol kullanma durumu, sigara kullanma durumu, yaşadıkları ev türü, yaşanılan eve sahip olma durumu, yaşam ortamı, çalışma durumu, otizmlili çocuğa yakınlık durumu, kronik hastalığa sahip olma durumu, eğitim durumu, otizmlili çocuğun spor

eğitimi alma durumu, otizmlili çocuğun yaşı ve cinsiyeti değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık ebeveynlerin yaşam kalitelerinin medeni durum, ebeveynlerin düzenli spor yapma durumu ve aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaştığı bulunmuştur. Bunun yanında ebeveynlerin OSB kaynaklı zorlukları problem olarak görme durumlarının da genel anlamda demografik değişkenlere göre değişmediği ancak; yaşadığı ev, ebeveyn öğrenim durumu, aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaştığı bulunmuştur.

Öneriler

OSB'lerin eğitimi evde de devam ettiği için ebeveyn yaşam kalitesi önemlidir. Ebeveyn yaşam kalitesi puanlarının ebeveynin düzenli spor yapma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği için OSB çocukların ebeveynlerine düzenli spor yapmaları önerilmektedir. Uzun süre yapılacak düzenli sporun OSB zorlukları sorun olarak algılama düzeylerine yansıtılabileceği öngörülmektedir. Aile gelir düzeyi değişkenine göre; gelir düzeyi yüksek ailelerin yaşam kalitelerinin de yüksek olduğu, bunun yanında OSB zorluklarını sorun olarak görme düzeylerinin gelir düzeyi düşük ebeveynlere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. OSB'de gelir düzeyi düşük ailelerde Spor eğitiminin ailenin gelir düzeyini etkilediği için uzun süre OSB'li çocuklara yapılan düzenli spor eğitimi OSB'li aileleri maddi olarak zorlamaktadır. OSB'lilerin düzenli spor eğitimi için desteklenmesi önerilir. İlkokul düzeyinde öğrenim gören ebeveynlerin çocukların otizme özgü yaşadıkları zorlukları sorun olarak algılama düzeyi, lise ve üniversite düzeyinde öğrenim gören ebeveynlerin algı düzeyine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu nedenle eğitim düzeyi düşük ailelere OSB zorlukları ile başa çıkma yöntemleri hakkında eğitim verilmesi önerilir. Günümüzde toplumun otizmlili bireylere bilgisiz ve olumsuz tutumları düşünüldüğünde sadece eğitimin ve gerekli bilgilendirmenin sadece OSB'li aileye değil toplumun kendisine de verilmesi öngörülmüştür. Okulda bütün çocuklara bir ders eklenerek de çocukların da bilgi sahibi olması öngörülmüştür. Düzenli spor yapmanın hem ebeveynlere hem de OSB'li çocuğa etkisinin olduğu düşünülürse OSB'li çocuğa verilen spor eğitiminde ebeveynlerinde dahil edilmesi ön görülmektedir.

Kaynaklar

- Akdem, F., Akel, B.S. (2014). Otizmlili Bireylerin Bakım Verenlerinin Yaşam Kalitesi ve Zaman Yönetimini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 2(3), 121–129.
- Altıntaş, B. (2010). Trabzon il merkezinde otizm tanısı ile eğitim gören çocukların ailelerinde stres, tükenmişlik düzeyi ve yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Balkanlı, N. (2008). Otistik Çocuğu Olan Ve Olmayan Annelerde Yaşam Kalitesi Yaşam Doyumu Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, İstanbul.
- Bashir, A., Bashir, U., Lone, A. & Ahmad, Z. (2014). Challenges faced by families of autistic children. *International journal of interdisciplinary research and innovations* 2 (1), 64–68.
- Borazancı- Person, S. (2000). "AQ Otistik Zekâ ve Seviyeleri Otizm". İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Pegem Atıf İndeksi, 001–214.
- Çam, O., Özkan, Ö. (2009). Otistik çocuk sahibi ailelerin yaşam kalitelerinin incelenmesi. 12.Sayı, Cilt 6, Sayı 2 İzmir.

- Güleç-Aslan, Y., Cihan, H. & Altın, D. (2014). Otizm Spektrum Bozukluğu Tanılı Çocuk Sahibi Annelerin Deneyimleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(50), 96–111.
- İnce, G. (2017). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Spor İle İlgili Görüşleri. *Anakara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi*, Cilt:18, Sayı:1 S:109–124
- Kanner, L. (1943). *Autistic Disturbances Of Affective Contact*. *Nervous Child*.
- Karpat, D. (2011). Yaygın Gelişimsel Bozukluğu Tanısı Alan Çocukların Ebeveynlerinin Yaşadığı Yas Tepkilerinin, Evlilik Uyumlarının Ve Sosyal Destek Algılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kat, H. (2009). Bireysel sporcularla takım sporcularının stres düzeyleri ve problem Çözme becerilerinin karşılaştırılması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Koegel, R.L. ve Koegel, L.K. (2005). *Pivotal response treatments for autism: Communication, social, and academic development*. Baltimore: Paul H. Brookes.
- Köksal, G., Kabasakal, Z. (2012). Zihinsel Engelli Çocukları Olan Ebeveynlerin Yaşamlarında Algıladıkları Stresi Yordayan Faktörlerin İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, s. 72.
- McAuley, P.K. Hopke, J. & Babaian, S. (2012) Comparison of the effects of e-cigarette vapor and cigarette smoke on indoor air quality, *Inhalation Toxicology*, 24:12, 850–857, DOI: 10.3109/08958378.2012.7247284.
- Mengütay, S. (1997). *Morpa spor ansiklopedisi*. Cilt 2. İstanbul: Orhan Ofset. 156–249.
- Meral, B, Cavkaytar, A (2014). Otizmli Çocuk Ailelerinin Aile Yaşam Kalitesi Algıları. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (3), 1363–1380.
- Özgür, B.G., Aksu, H. & Eser, E. (2017). Otizmde Yaşam Kalitesi Anketi Anne-Baba Sürümünün Türkçe Geçerliliği ve Güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(4), 344.
- Rehm, J., Kanteres, F. & Lachenmeier, D.W. (2010). Unrecorded consumption, quality of alcohol and health consequences. *D Drug and Alcohol Review* (July 2010), 29, 426–436 DOI: 10.1111/j.1465-3362.2009.00140.xarT.R.
- Temel, G., Yıldız, T., Turan, M.B. & Karaoğlu, B. (2017). Sporun Otistik Çocuklarda Saldırganlık ve Sosyal Uyum Düzeyleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt (Vol) 7, Sayı (No) 3 1303-1414.
- UNICEF Eğitim Kitabı. (2016). *Otizm Spektrum Bozukluğu Gösteren Bireylerle Etkileşen Bakım Personeli, Eğitici Ve Ailelerin Eğitimi Programı*, Türkiye.
- Üstüner Top, F. (2009). Otistik çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları sorunlar ile ruhsal durumlarının değerlendirilmesi: Niteliksel araştırma. *Çocuk dergisi* 9 (1), 34–42.
- Vergili, Ö., Oktaş, B. & Koçulu, E. (2015). Engelli Çocuğun Bağımsızlık Düzeyinin Kendisine Bakım Verenler Üzerindeki Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesi Açısından Etkisinin İncelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon A.D, Kırıkkale, Türkiye*.

Makale Alıntısı

Kaya, L., Gültekin, G.İ., Şahin, M. & Kırandı, Ö. (2020). Spor Dersi Alan Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Ebeveynlerinin Yaşam Kalitesi Düzeyi [Life Quality Levels of The Parents of The Children with Autism Spectrum Disorder Who Take Sport Classes], *Spor Eğitim Dergisi*, 4 (2), 190-202.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.